

Merkwaardige afwijkende vormen van Nymphalidae (Lepidoptera)

door

A. JANSSEN

Abstract. Some remarkable individual forms of Nymphalidae (Lepidoptera). The author describes some individual aberrant forms of butterflies of the family Nymphalidae. All of these are shown on photographs.

Résumé. Remarquables formes aberrantes de Nymphalidae (Lepidoptera). L'auteur mentionne quelques formes aberrantes de la famille des Nymphalidae. Ces papillons sont toujours figurés.

Apatura iris L. : mannetje, Virton (prov. Luxemburg), 14-vii-1983 (J. QUEIS *leg.*). Dit exemplaar mist bijna alle witte vlekken op de bovenzijde der vleugels. Het wijst in de richting van de *iole*-vormen. De oorspronkelijke door DENIS & SCHIFFERMUELLER genoemde *iole* is totaal ongevekt. Het exemplaar van Virton beantwoordt meer aan de vorm *lugenda* CABEAU, waarbij men nog duidelijk drie witte vlekken op de bovenkant van de voorvleugels kan herkennen. Volgens CABEAU : «Ailes supérieures avec trois points placés en triangle, les autres complètement oblitérés. Ailes inférieures unicolores (transition à *iole*)». HOWARTH beeldt in SOUTH's «British Butterflies» (1973) een exemplaar af van de f. *lugenda* CABEAU, waarmee het exemplaar van Virton goed overeenkomt (zie fig. 1 en 2).

Apatura ilia DENIS & SCHIFFERMUELLER : Virton (prov. Luxemburg), 14-vii-1983 (J. QUEIS *leg.*). Wat dit exemplaar van de kleine weerschijnvlinder merkwaardig maakt, is de weinige uitbreiding van de witte tekeningen. Op de voorvleugels zijn de witte vlekken verduisterd. Op de achtervleugels is de lichte middenband zeer smal. Eigenaardig is ook het ontbreken van de zwarte ronde vlek op de bovenkant van de voorvleugels (zie fig. 3 en 4).

Apatura ilia DENIS & SCHIFFERMUELLER : mannetje, Daverdisse (prov. Luxemburg), 4-vii-1976 (D. VANDER POORTEN *leg.*). Een zeldzaam exemplaar behorende tot de f. *iliades* MITIS, gekenmerkt door de donkere bovenkant van de vleugels zonder enige tekening, soms alleen met de witte subapicale vlekken op de voorvleugels, zoals in het hier afgebeelde exemplaar (zie fig. 5).

Limenitis camilla L. : wijfje, Croix Rouge (Prov. Luxemburg), 3-vii-1976 (F. TURELINCKX *leg.*). Een exemplaar van een zeldzame donkere vorm met gedeeltelijk ontbreken van de witte band op de bovenzijde van de vleugels. Deze afwijking staat bekend onder de naam *obliterata* ROBSON & GARDNER en werd reeds door DE SELYS-LONGCHAMPS gemeld onder de naam *obscurior* (zie fig. 6 en 7).

Cynthia cardui L. : La Bréole, Alpes de Haute-Provence (Frankrijk), 4-ix-1977 (D. VAN DER POORTEN *leg.*). Dit hoogst merkwaardig exemplaar behoort voorzeker tot f. *elymi* RAMBUR, gekenmerkt door het samensmelten van de zwarte voorrandsvlekken op de voorvleugels zodat de witte costaal-

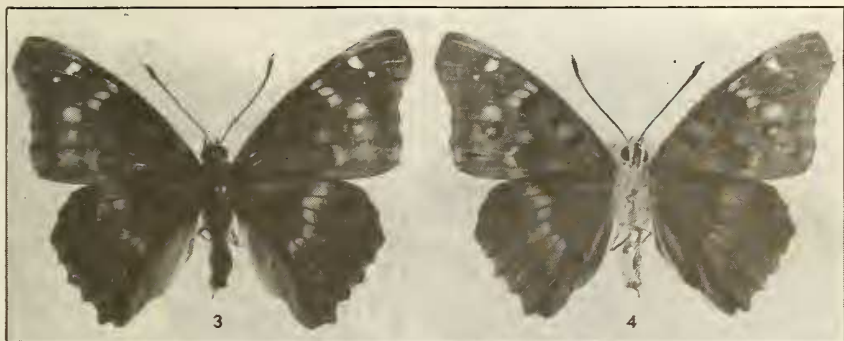
Figuur 1 : *Apatura iris* L., ♂, Virton (prov. Luxemburg), 14-vii-1983, J. QUEIS leg.
(Foto : J. QUEIS)

Figuur 2 : *Apatura iris* L., als in figuur 1 (onderkant)

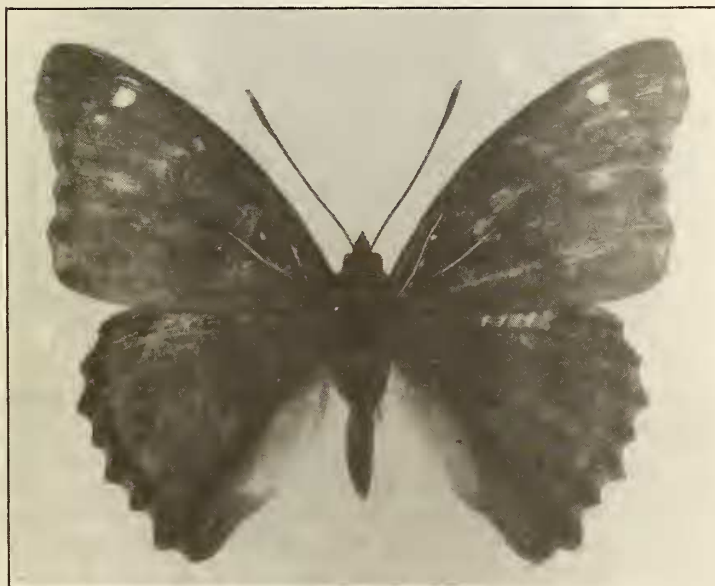
vlek verdwenen is. Daarenboven zijn de zwarte discaalvlekken op de voorvleugels verdwenen. De achtervleugels zijn vooral aan de basis verdonkerd en de randoogvlekken verschijnen als witte stippen. Door temperatuurexperimenten kan men deze vorm kunstmatig bekomen, maar het is een zeer zeldzame vorm in de natuur! (zie fig. 8).

***Mellicta athalia* ROTTEMBERG** : Beringen (prov. Limburg), vii-1967 (G. ARIEN leg.). Dit exemplaar behoort tot de vorm die door BERTOLINI in 1829 beschreven werd als *cymothoe* : de voor- en achtervleugels geheel verdonkerd op een rij submarginale gele vlekken na. Nadien (1837) werd deze afwijkende vorm door DE SELYS-LONGCHAMPS als var. *navarina* vermeld.

Figuur 3 : *Apatura ilia* DENIS & SCHIFFERMUELLER, ♂, Virton (prov. Luxemburg), 14-vii-1983, J. QUEIS leg. (Foto : J. QUEIS)

Figuur 4 : *Apatura ilia* DENIS & SCHIFFERMUELLER, als in figuur 3 (onderkant)

Figuur 5 : *Apatura ilia* DENIS & SCHIFFERMUELLER, ♂, Daverdisse (prov. Luxemburg), 4-vii-1976, D. VAN DER POORTEN leg. (Foto : W. DE PRINS & T. GARREVOET)

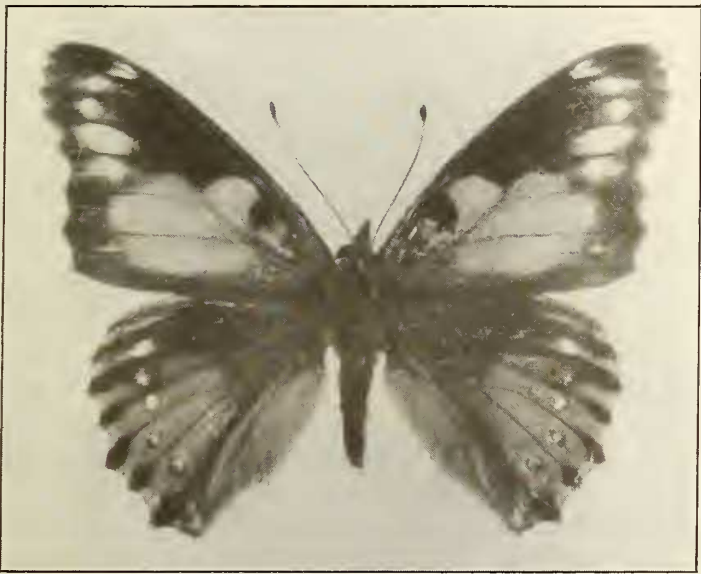

Figuur 6 : *Limenitis camilla* L., ♀, Croix Rouge (prov. Luxemburg), 3-vii-1976, F. TURELINCKX leg.
(Foto : W. DE PRINS & T. GARREVOET)

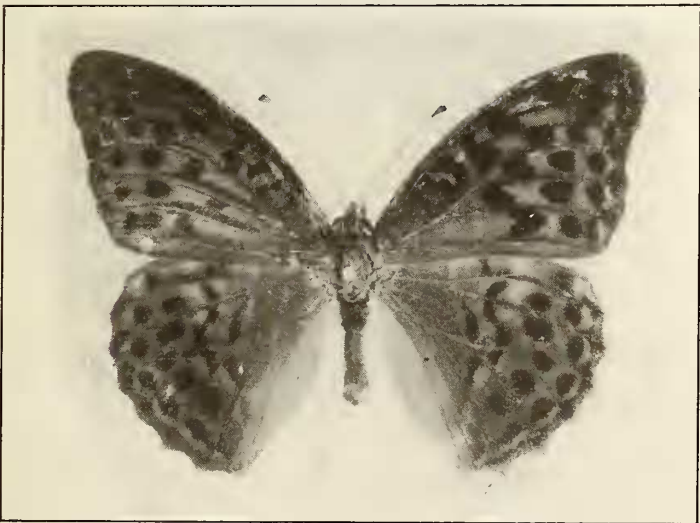

Figuur 7 : *Limenitis camilla* L., als in figuur 6 (onderkant)

De *cymothoe*-exemplaren hebben daarnaast meestal een zeer donkere onderzijde, vooral de basis en het midden van de voorvleugels. Het exemplaar van DE SELYS-LONGCHAMPS behoort tot ssp. *athalia*, dat van BERTOLINI tot ssp. *helvetica*. Het type-exemplaar van BERTOLINI (mannetje) bevindt zich in de verzameling R. VERITY en is afgebeeld in «Le Farfalle diurna d'Italia» (T. 44, f. 67, achterzijde van de vlinder). Het stamt uit La Spezia. HOWARTH (SOUTH's British Butterflies, 1973) en A.D.A. RUSSWURM (Aberrations of British Butterflies, 1978) geven ook een goede afbeelding van deze afwijkende vorm, die steeds een zeldzaamheid blijft in onze populaties (zie fig. 13 en 14).

Figuur 8 : *Cynthia cardui* L., La Bréole (Alpes de Haute-Provence), 4-ix-1977, D. VANDER POORTEN leg. (Foto : W. DE PRINS & T. GARREVOET)

Figuur 9 : *Argynnis paphia* L., bilaterale gynandromorf, Vaucelles (prov. Namen), 9-vii-1982, D. DE BACKER leg. (Foto : D. DE BACKER)

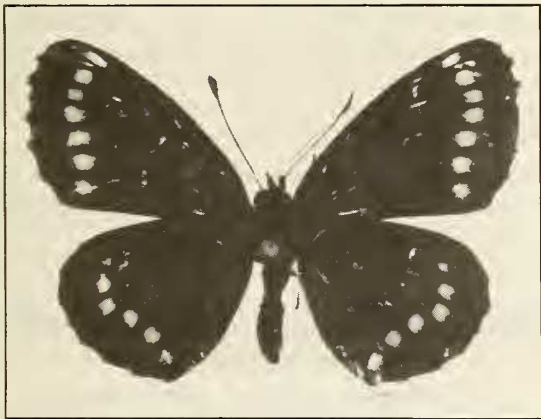
Figuur 10 : *Boloria pales* DENIS & SCHIFFERMUELLER, ♂, Col d'Allos (Alpes de Haute-Provence), 4-vii-1974, D. VAN DER POORTEN leg. (Foto : W. DE PRINS & T. GARREVOET)

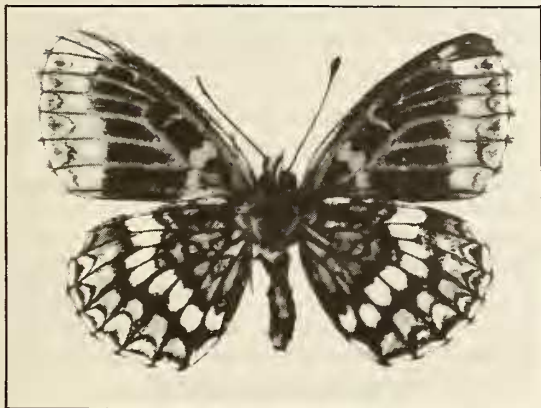
Figuur 11 : *Boloria pales* DENIS & SCHIFFERMUELLER, als in figuur 11 (onderkant)

Figuur 12 : *Brenthis daphne* DENIS & SCHIFFERMUELLER, ♂, Pindos, Kataras Pas, 1400 m (Griekenland), 15-vii-1983, B. MAES leg. (Foto : W. DE PRINS & T. GARREVOET)

Figuur 13 : *Mellicta athalia* ROTTEMBURG, ♂, Beringen (prov. Limburg), vii-1967, G. ARIEN leg.
(Foto : W. DE PRINS & T. GARREVOET)

Figuur 14 : *Mellicta athalia* ROTTEMBURG, als in figuur 9 (onderkant)

***Boloria pales* DENIS & SCHIFFERMUELLER** : Col d'Allos, Alpes de Haute-Provence (Frankrijk), 4-vii-1974 (D. VAN DER POORTEN leg.). Een spaarzaam getekend bleek exemplaar vooral wat de voorvleugels betreft! Van de dwarslijnen zijn enkel een klein punt in de middencel en de middenvlek overgebleven. De randvlekken daarentegen zijn vergroot maar flauw getekend, evenals op de achtervleugels. Op de onderkant (bijzonder de voorvleugels) is de vlekkenaanwijding zeer vaag. Waarschijnlijk hebben wij hier te maken met een overgang naar f. *killiasi* RUEHL, waarbij de randvlekken zelfs niet aanwezig zijn (zie fig. 10 en 11).

Brenthis daphne DENIS & SCHIFFERMUELLER : Pindos, Kataras Pass, 1400 m (Griekenland), 15-vii-1983 (B. MAES leg.). Een wel heel merkwaardig exemplaar! De voorvleugels vertonen kleine lichte vlekken. Op de achtervleugels is op het grootste deel de oranje kleur verdwenen. Men zou kunnen gewagen van een halve albino-vorm (zie fig. 12).

Argynnis paphia L. : Vaucelles (prov. Namen), 9-vii-1982 (D. DE BACKER leg.). Een prachtige bilaterale gynandromorf, links mannelijk, rechts vrouwelijk. Een zeer zeldzame verschijning! (zie fig. 9).

Janssen A. : Dianalaan 174, B-2600 Antwerpen.

Third European Congress of Entomology

First announcement

3rd European Congress of Entomology

The Congress, organised by the Netherlands Entomological Society, will be held in Amsterdam from 25-29 August 1986. Three parallel sessions are scheduled :

1. Ecology of water insects.
2. Specific environmental adaptations in terrestrial insects.
3. Theoretical and practical aspects of insect protection.

Papers will be presented in general sessions by invited speakers. In addition, papers may be submitted in three special special theme areas. Those wishing to receive the first circular, including the topics of the symposium should direct inquiries to the address below.

Première annonce

3ième Congrès Européen d'Entomologie

Le Congrès, organisé par la Société d'Entomologie néerlandaise, aura lieu du 25 au 29 août 1986 à Amsterdam. Trois sessions parallèles sont prévues :

1. Écologie des insectes aquatiques.
2. Adaptations spécifiques au milieu des insectes terrestres.
3. Aspects théoriques et appliqués de la protection des populations des insectes.

Des discours seront donnés par introducteurs invités en sessions générales. De même des discours pourront être donnés ayant pour sujet les thèmes mentionnés ci-dessus. Chacun, qui désire recevoir la première circulaire est prié de prendre des informations à l'adresse suivante.

Erste Bekanntmachung

3. Europäischer Kongress für Entomologie

Der Kongress wird vom 25. bis zum 29. August 1986 in Amsterdam stattfinden und wird vom Niederländischen Entomologischen Verein organisiert. Drei parallele Sitzungen sind vorgesehen :

1. Oekologie der Wasserinsekten.
2. Spezifische Anpassungen terrestrischer Insekten an die Umwelt.
3. Theoretische und praktische Aspekte des Insektenschutzes.

Referate sollen während der allgemeinen Sitzungen von eingeladenen Sprechern gehalten werden. Ausserdem können Referate zu den drei spezifischen, oben genannten Themenkreisen gehalten werden. Interessenten können das erste Rundschreiben und Auskünfte bei der folgende Adresse erhalten.

Secretary for Congress Organisation
3rd European Congress of Entomology
Congress Office Vrije Universiteit
Postbus 7161
NL-1007 MC Amsterdam
The Netherlands